

De therapie die eigenlijk niet kan

Homeopathie is in opmars – althans, bij de consument. De medische wetenschap blijft zich fel keren tegen deze ‘alternatieve’ geneeskunde. Het wordt steeds duidelijker dat homeopathie hoort bij een andere visie op genezen waarin niet de strijd tegen ziekte, maar het zelfhelende vermogen van de mens centraal staat.

TEKST: KIM RIDLEY

Foto: Picture Box

Valerie Ohanian was eind jaren zeventig student journalistiek in Minnesota in de Verenigde Staten, toen ze geheel uit het niets werd overvallen door een intense vermoeidheid. Plotseling kon ze niet langer dan vijftien minuten achtereen actief blijven zonder zich totaal uitgeput te voelen en had ze grote moeite om zich te concentreren. Ohanian raadpleegde verschillende artsen. Eén van hen vermoedde dat ze gewoon depressief was en verwees haar naar een psycholoog. De psycholoog zei dat er zonder twijfel iets mis was met haar fysieke toestand.

Geen van de middelen die Ohanians artsen voorschreven, hielpen tegen haar vermoeidheid en pijnlijke, gezwollen klieren. Ze sleepte zich twee jaar lang door de mysterieuze kwaal heen, niet in staat om te werken. 'Ik had geen idee of ik er ooit nog vanaf zou komen', vertelt ze. 'Ik was van harte bereid om eens iets anders te proberen.'

Een manueel therapeut die haar met acupunctuur behandelde, bracht enige verlichting, maar Ohanian had altijd na een paar dagen weer een terugval. 'De therapeut zei tegen me: "Het enige dat jou kan helpen, is homeopathie, denk ik." Ik had er wel eens iets over gelezen, en nam contact op met de enige persoon die in die dagen een homeopatische praktijk had in Minnesota', vertelt Ohanian. 'Ik heb *mercurius vivus* genomen, het middel dat die man me gaf en merkte vervolgens de eerste paar dagen helemaal niets. Toen realiseerde ik me op een bepaald moment dat ik al drie uur lang van alles liep te doen en de hele dag overeind kon blijven. Binnen een maand had ik mijn oude energie weer terug.'

Deze ervaring maakte zo'n indruk op haar, dat ze zelf homeopaat werd, in een tijd dat er in de Verenigde Staten nog maar heel weinig actief waren. Vijfentwintig jaar later heeft Ohanian een bloeiende praktijk en behandelt ze veel mensen die net als zij door de conventionele geneeskunde niet van hun chroni-

sche kwalen konden worden afgeholpen, naast degenen die sterker een persoonlijk welzijn willen ervaren.

De carrière van Ohanian loopt parallel aan een recente opleving van de homeopathie, een tweehonderd jaar oud therapeutisch model dat erop gericht is het lichaam te stimuleren om zichzelf te genezen. Homeopathie is gebaseerd op het concept van *Similia similibus curantur*, oftewel de 'Wet van het Eendere', die stelt dat een stof die bepaalde symptomen veroorzaakt wanneer hij in grote hoeveelheden wordt ingenomen, in kleine dosering diezelfde symptomen kan bestrijden. Homeopaten gebruiken oneindig verdunde doses van stoffen die afkomstig zijn van planten, dieren en mineralen om het natuurlijke afweersysteem van het lichaam te prikkelen. Als behandeling van bijvoorbeeld een verkoudheid die gepaard gaat met een loopneus en waterige ogen, kan de homeopaat *allium cepa* als preparaat voorschrijven, dat wil zeggen een ui.

Voorstanders onderstrepen hoe mild homeopathie is - bijwerkingen zijn uiterst zeldzaam - en de holistische benadering ervan. Homeopathie probeert het individu te behandelen en niet de ziekte, in tegenstelling tot de gewone geneeskunde. Een homeopaat maakt een nauwgezet rapport van de lichamelijke verschijnselen bij elke patiënt, de emotionele en geestelijke toestand, haar algehele constitutie en zoekt naar de unieke aspecten die haar exact naar de remedie kunnen leiden die de genezing stimuleert.

Deze zachtvaardige, individuele werkwijze spreekt een groeiend aantal mensen aan dat genoeg heeft van de dure, onpersoonlijke gezondheidszorg die afhankelijk is van chemische middelen die uiteindelijk soms meer kwaad dan goed doen. Hoewel de conventionele geneeskunde uiteraard talrijke mensen het leven heeft gered, met name bij acute ziekten en in noodsitu-

Foto: Corbis

De grenzen van de homeopathie

De afgelopen tweehonderd jaar hebben homeopaten vele geneesmiddelen ontwikkeld, waarbij ze van alles hebben ingezet, van keukenzout tot slangengif. Hun palet aan helende stoffen is immens en neemt nog steeds toe. Ook de Nederlandse homeopaat Jan Scholten tracht de grenzen van de homeopathie te verleggen. Volgens velen is hij de voorman van de komende revolutie op dit gebied, dankzij baanbrekend werk met mineralen en elementen.

Scholten onderzoekt de bouwstenen van het heelal zelf, want hij zoekt naar patronen van genezende kracht in het Periodiek Systeem der Elementen. Homeopaten

gebruiken weliswaar al jaren medicijnen die gemaakt zijn uit goud, zilver en enkele andere elementen, maar volgens Scholten is de mogelijke geneeskracht van de meeste elementen nog helemaal niet beproefd.

In zijn visie is het Periodiek Systeem veel meer dan een charmant kiekje van de elementen. Het is ook een stafkaart van het menselijk levenspad en de evolutie van het bewustzijn. 'Het begint met waterstof, dat is de bevruchting, en eindigt met middelen als uranium die staan voor het einde van het leven', zegt Scholten.

Volgens hem biedt het systeem ons een soort raster waarbinnen we de helende eigenschappen van bepaalde elementen

kunnen onderzoeken. De rijen of 'perioden' staan voor de stadia van menselijke ontwikkeling van de kinderjaren tot de ouderdom, en de groepen tonen de opeenvolging van de levensprocessen in de natuur, zoals bevruchting, volle bloei, aftakeling en dood. Hij stelt dat de mogelijk gunstige werking van elementen, die zijn gerangschikt naar hun oplopende atoomgewicht, kan worden verkend via de onderlinge verhouding tot elkaar, die afhangt van hun plaats in het systeem.

Scholten vertelt dat hij door persoonlijk inzicht zijn theorie heeft ontwikkeld. Zijn ideeën en methoden zijn binnen de homeopatische gemeenschap omstreden, maar volgens velen stelt zijn werk homeopaten in

aties, wordt homeopathie steeds vaker de eerste keus bij mensen met chronische gezondheidsproblemen, in de meeste landen de op één na meest voorkomende reden voor een tocht naar de wachtkamer.

Uit klinische studies blijkt dat homeopathie kan helpen bij de behandeling van griep (zie ook pagina 18), allergie en diarree bij kinderen, naast andere aandoeningen. Het wordt regelmatig geadviseerd bij een hele reeks kwalen die varieert van astma, oorontsteking en infectie van de luchtwegen tot hoge bloeddruk, verstuijkingen en verrekkingen, en depressie.

Tegenwoordig is homeopathie de meest verspreide vorm van alternatieve geneeskunde in de wereld, volgens de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Wereldwijd worden bijna 500 miljoen mensen homeopatisch behandeld. Homeopathie is het meest ingeburgerd in India, waar naar schatting 300 duizend homeopaten actief zijn en waar meer dan driehonderd homeopatische ziekenhuizen zijn. Het is ook populair in Zuid-Afrika, Brazilië en Europa. In Frankrijk heeft haast veertig procent van de bevolking wel eens een homeopatisch middel gebruikt. In Nederland denkt bijna de helft van de artsen dat homeopatische geneesmiddelen nuttig zijn en in Engeland nemen de bezoeken aan een homeopaat met bijna veertig procent per jaar toe. Gedurende de jaren negentig van de afgelopen eeuw is het aantal mensen dat in Amerika gebruikmaakt van homeopathie naar schatting vervijfvoudigd.

Maar afgelopen augustus kondigde het Engelse medische vakblad *The Lancet* 'Het einde van de homeopathie' aan in zijn hoofdartikel, gebaseerd op een nieuwe analyse van vroegere onderzoeken waarbij zowel homeopathie als conventionele geneeskunde werden vergeleken met het effect van placebo's, of

namaakpillen. Uit de analyse, uitgevoerd door Aijing Shang, Mattias Egger en hun collega's, van acht placebo-gecontroleerde proeven met homeopathie en zes proeven met conventionele medicijnen, bleek homeopathie niet beter te werken dan de placebo's. Met andere woorden: als homeopathie een effect heeft, zit dat allemaal tussen de oren. De redacteurs van *The Lancet* sluiten af met: 'Nu moeten de artsen dapper en eerlijk zijn tegenover hun patiënten over het gebrek aan werking van de homeopathie, en tegenover zichzelf, omdat de moderne geneeskunde er niet in slaagt de patiënten die persoonlijke zorg te geven waaraan ze behoefte hebben.'

Toch beweert een aantal onderzoekers dat het artikel eenzijdig en slordig is en het eigenlijke onderwerp ontwijkt. Eén van hen is dokter Wayne Jonas, die in 1997 een meta-analyse in *The Lancet* publiceerde die lijkt op die van Shang. Na 89 onderzoeken te hebben bestudeerd, meldden Jonas en zijn collega's iets heel anders: dat homeopathie 2,45 keer werkzamer was dan een placebo. Volgens Jonas is het recente hoofdartikel 'onverantwoord' en 'een misbruik van de statistiek'. Hij stelt dat statistiek gemakkelijk het risico loopt om verkeerd te worden geïnterpreteerd. In het geval van de homeopathie zijn technieken als meta-analyse niet in staat om precies vast te leggen wat zich echt afspeelt in het lichaam en het leven van mensen, terwijl dat het ware onderwerp van studie zou moeten zijn.

'Ik ben het niet met dat artikel eens dat we de homeopathie moeten afschrijven', zegt Jonas, die directeur is van het Samueli Instituut voor Computerbiologie in Virginia, en vroeger directeur was van zowel de afdeling alternatieve geneeskunde van de Amerikaanse gezondheidsraad, als van het onderzoekcentrum voor traditionele geneeskunde van de WHO. 'We zullen er nooit achter komen of het primaire effect ervan te danken is aan een betere toepassing van de geneeskunde, of dat er door de medicijnen echt

Foto: ANP

staat om nieuwe wegen in te slaan en met grotere precisie een medicijn voor te schrijven.

Scholten is de schrijver van *Homeopathie en de mineralen* en *Homeopathie en de elementen* en zal binnenkort een boek publiceren over het gebruik van homeopathische preparaten van de lanthaniden, een groep van vijftien zogeheten zeldzame aarden, bij de behandeling van auto-immuunziekten. Hij geeft toe dat hij met zijn werk de grenzen zoekt. 'Ik zie mezelf als een ontdekkingsreiziger die een onbekend land betreedt en er een kaart van samenstelt.'

Meer informatie:
www.homeopathie-utrecht.nl

Foto: Corbis/Zefa

iets gebeurt, tenzij we op dat gebied een diepgaand onderzoek uitvoeren. Als het publiek steeds vaker om homeopathie vraagt, dan hebben we als wetenschappers echt de opdracht om dat uit te zoeken.'

Is homeopathie een tweehonderd jaar oude schertsvertoning of een krachtige vorm van helen? De speurtocht naar de waarheid geeft ons een intrigerende kijk op de verwarrende – en sommigen zouden zeggen: 'ongezonde' – relatie tussen de machtsverhoudingen in artsland en de vooruitgang in de geneeskunde. Riemen vast, graag.

Homeopathie is aan het eind van de achttiende eeuw ontdekt door Samuel Hahnemann, een Duitse arts. In die dagen was het ziekenhuis ongeveer de allerslechtste plek waar je als zieke terecht kon komen. Aderlaten, klisma's en braakmiddelen waren de populaire behandelingen. De jonge dokter Hahnemann raakte gedesillusioneerd omdat hij te veel patiënten zag bezwijken aan deze barbaarse methoden en besloot een tijdje een andere loopbaan te volgen. Hij ging medische en wetenschappelijke teksten vertalen. In 1790 was hij bezig met de vertaling uit het Engels naar het Duits van *Materia Medica* door William Cullen. Zo stuitte hij op Cullens idee dat de kinabast, waarvan we inmiddels weten dat er kinine in zit, malaria geneest vanwege de bittere smaak. Die gedachte sloeg, volgens Hahnemann, nergens op. En om dat te bewijzen, besloot hij proeven te doen op zichzelf.

Na meerdere doses van de schors te hebben ingenomen, deden de meeste symptomen van malaria zich voor bij Hahnemann. Zijn conclusie was dat de schors effectief was, omdat hij symptomen opwekte die leken op de ziekte die ermee werd bestreden. Hij noemde dit effect het 'similia-principe'. Toen hij kinabast gaf aan malariapatiënten om zijn ideeën te bevestigen, ging het al gauw beter met hen.

Uiteindelijk heeft Hahnemann meer dan tweehonderd toen gangbare medicijnen getest – waarbij hij ze verdunde om de giftigheid te verminderen – op zichzelf, zijn gezin en een uitdijende groep aanhangers. Hij hield nauwgezet verslagen bij van de lichamelijke, mentale en emotionele reacties van zijn proefpersonen op elke stof, en daarmee introduceerde hij de inmiddels binnen de homeopathie tot norm verheven procedure van 'uitproberen' om een medicijn te ontwikkelen.

In de loop van verder onderzoek formuleerde Hahnemann ook zijn meest omstreden idee: de genezende eigenschappen van een stof nemen in kracht toe naarmate die stof meer wordt verdund. Homeopathische middelen werden – en worden nog steeds – zó verdund dat ze soms niet één molecuul van de originele substantie meer bevatten. Hahnemann noemde dit proces van verdunning en krachtig schudden 'potentiatie', en hij geloofde dat daardoor de 'geestachtige' aard van elke stof loskwam, zodat de 'levenskracht' van de patiënt werd geactiveerd.

In 1810 ontvouwde Hahnemann zijn theorieën en filosofie in zijn werk *Organon der rationellen Heilkunde*. Tegen de tijd dat hij in 1826 de term 'homeopathie' verzong, samengesteld uit *homoios* dat 'gelijk' betekent en *pathos* dat staat voor 'lijden', had hij met zijn methode veel aanhangers verworven, waaronder leden van Europese koningshuizen.

De volgende twintig jaar verspreidde de homeopathie zich door Europa en Amerika, waarbij de geloofwaardigheid sterk toenam tijdens epidemieën van besmettelijke ziekten. Het sterftecijfer bij patiënten die door homeopaten werden behandeld, lag volgens rapporten over cholera-epidemieën in Europa en Amerika in de jaren dertig en veertig van de negentiende eeuw veel lager dan bij degenen die door conventionele artsen werden behandeld. Zo stierf bij een cholera-epidemie in het Amerikaanse Cincinnati in 1849 bijvoorbeeld slechts drie procent van de patiënten die

'Als het publiek om homeopathie vraagt, hebben wetenschappers de opdracht dat uit te zoeken'

Homeopathie en kanker

Midden jaren tachtig van de vorige eeuw begon het A.U. Ramakrishan, homeopatisch arts in Madras, India, op te vallen dat hij steeds meer kankerpatiënten in zijn wachtkamer kreeg. Dit versterkte alleen maar zijn voornemen om homeopatische medicijnen tegen deze ziekte te vinden, die al twee oudere gezinsleden van hem het leven had gekost. Hij herinnert zich hoe wanhopig hij was.

'Ik ging verschillende methoden uitproberen met homeopatische geneesmiddelen en werkte met allerlei varianten en combinaties, zelfs volslagen idiote', vertelt hij. 'Als mensen kanker in het terminale stadium

hebben, zoek je wanhopig naar iets dat hen verlichting brengt.'

Na vele jaren klinisch onderzoek ontwikkelde Ramakrishan tenslotte een nieuw protocol waarbij doses van een homeopatisch medicijn dat zich richt op het aangestaste orgaan, worden afgewisseld met Carcinosin, een middel dat wordt gemaakt uit menselijk weefsel dat kankercellen bevat. Ook bedacht hij een nieuwe aanpak waarbij deze twee middelen in stelselmatig herhaalde 'overmaat-dosering' worden toegediend.

Sinds Ramakrishan in 1994 met dit protocol begon, heeft hij naar eigen zeggen vooral goede resultaten geboekt bij patiënten met borstkanker, prostaatkanker en

slokdarmkanker. Hoewel hij schat dat hij circa tachtig procent van de kankergevallen bij de duizenden patiënten die hij heeft behandeld kon genezen, voegt hij er onmiddellijk aan toe: 'Dit wil niet zeggen dat ik nu kanker als zodanig kan genezen, of dat alle kankergevallen door mij kunnen worden behandeld. Daar zijn we nog heel ver van verwijderd.'

Ramakrishan werkt samen met oncologen in India en ook in internationaal verband, en legt de nadruk op het belang van chirurgische ingrepen, moderne scanmethoden en diagnostie technieken bij de behandeling en observatie van kanker. 'Het enige dat ik afwijst is chemotherapie en bestraling,

homeopatisch werden verzorgd, vergeleken met soms wel zestig procent van de patiënten die conventioneel werden behandeld.

Maar aan beide kanten van de Atlantische Oceaan namen de tegenkrachten toe. De homeopaten werden een serieuze concurrent van de orthodoxe artsen. Twee jaar nadat homeopaten in 1844 het Amerikaanse Instituut voor Homeopathie hadden gesticht, werd de *American Medical Association* opgericht – onder andere om de homeopathie de wind uit de zeilen te nemen. In 1855 voerde de AMA een erecode in waarbij artsen werden geroeerd die zelfs maar overleg pleegden met homeopaten of andere 'niet-reguliere' therapeuten. In Europa speelden zich vergelijkbare gebeurtenissen af, toen het bijvoorbeeld de orthodoxe artsen in Frankrijk werd verboden om homeopaten te consulteren. In Oostenrijk werd homeopathie zelfs verboden.

Ondanks deze tegenslagen bleef de homeopathie enkele tientallen jaren floreren en trok zij bewonderaars aan als Mark Twain, die in 1890 in *Harper's Magazine* schreef: 'Door de invoering van de homeopathie werd de dokter van de oude stempel gedwongen om wakker te worden en over zijn bezigheden ook eens iets rationeels te leren.' Bij de eeuwwisseling waren er meer dan honderd homeopatische ziekenhuizen actief in de Verenigde Staten, naast 22 homeopatische opleidingsinstituten en ruim duizend homeopatische apothekers. Opvallend genoeg waren veel studenten en artsen vrouw en het homeopatische *Boston Female Medical College*, gesticht in 1848, was de eerste faculteit ter wereld waar vrouwen geneeskunde konden studeren.

In het begin van de twintigste eeuw kreeg de homeopathie echter twee zware klappen te verwerken: een landelijke evaluatie van de medische opleidingen in Amerika, gevolgd door een stroom van miljoenen dollars richting de conventionele geneeskundefaculteiten in dat land. De *Carnegie Foundation* bracht in

1910 het *Flexner Rapport* uit, dat in samenwerking met de AMA een norm voor artsopleidingen trachtte vast te stellen. Het rapport beoordeelde alle medische opleidingen in de Verenigde Staten en gaf bijna elke homeopatische faculteit – net als de meeste faculteiten waar zwarten en vrouwen studeerden – lage cijfers. Al snel moesten enkele van deze opleidingen sluiten en werd aan veel minder afgestudeerden van homeopatische faculteiten toegestaan om zich officieel als arts te vestigen. Spoedig daarop schonk ook de *Rockefeller Foundation* tientallen miljoenen dollars aan de orthodoxe medische opleidingen.

De conventionele geneeskunde werd het dominante standaardmodel. In 1922 waren er in de Verenigde Staten nog maar twee homeopatische faculteiten over. Met uitzondering van India en een paar losse uithoeken van de wereld, ging de homeopathie volledig ondergronds.

Tegen de tijd dat Valerie Ohanian besloot om homeopathie te gaan studeren, kon ze in de hele Verenigde Staten geen goede opleiding vinden. Ze las wat ze te pakken kon krijgen en vond uiteindelijk een paar mensen die haar wilden opleiden. Het was vooral lastig om aan informatie te komen omdat ze geen doktersdiploma had. 'Ik moest alles stukje bij beetje bij elkaar sprokkelen', zegt ze.

Maar in Europa beleefde de homeopathie een opleving. Met name verantwoordelijk voor de recente tweede jeugd van de homeopathie is George Vithoulkas, een Griekse homeopaat die in de jaren zestig begon met zijn praktijk en met lesgeven. Vithoulkas scherpte de ideeën van Hahnemann aan en koppelde ze aan een nieuw heet hangijzer: de energie-therapie. Volgens hem helpt homeopathie een patiënt gezond te worden omdat zijn of haar elektromagnetische veld wordt beïnvloed.

In zijn baanbrekende boek *The Science of Homeopathy* geeft Vithoulkas een korte, maar welsprekende omschrijving van het

Foto: Picture Box

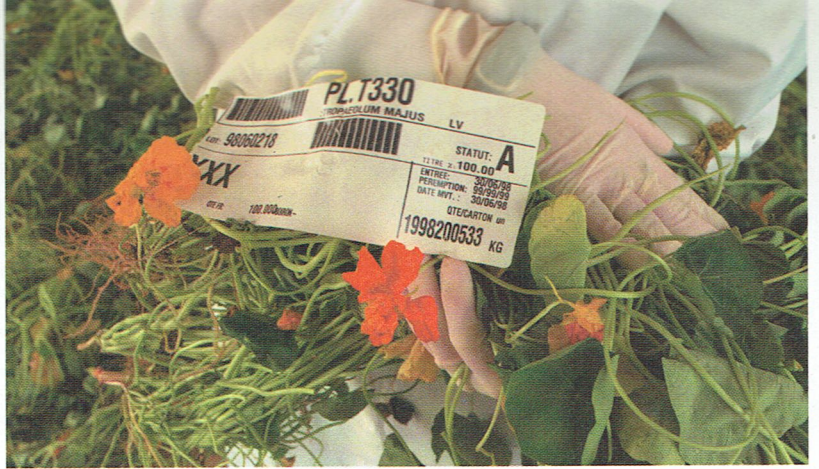

voegt eraan toe dat hem is opgevalen dat oncologen de afgelopen tien jaar veel soepeler zijn gaan oordelen over patiënten die ook homeopathie toepassen. 'Het is een kwestie van denkwijzen', zegt hij. 'Als je je open opstelt, kun je prima samenwerken.'

Ramakrishan wordt overal ter wereld geacht als geneesheer en geliefd als docent. Hij tracht de homeopathie een stap verder te brengen zonder de wortels ervan te verloochenen. 'Uiteindelijk wordt de ziekte verslagen door iemands eigen energie en niet door het medicijn van de dokter', zegt hij.

Meer informatie:
www.drramakrishan.com

Foto: Corbis/Zefa

doel dat elke behandelmethode moet hebben: 'het hoogste en ultieme streven van elk mens is voortdurend en onvoorwaardelijk geluk', schreef hij. 'Elk therapeutisch systeem dient je naar dit doel te begeleiden.' Vithoukas beschreef het verschil tussen de conventionele geneeskunde en homeopathie aldus: 'Homeopathie verwijdert niet alleen de ziekte uit het organisme. Ze versterkt de ware bron van leven en creativiteit in het individu en ze herstelt de harmonie.'

Door de lessen en geschriften van Vithoukas werd een hele nieuwe generatie homeopaten geïnspireerd, waaronder Ohanian, die bij hem studeerde in de jaren tachtig. Hij ontving in 1996 voor zijn baanbrekende werk de *Right Livelihood Award*, ook wel de 'alternatieve Nobelprijs' genoemd. Vithoukas is niet alleen een leraar met veel uitstraling, maar ook een onbevreesde criticus van de manier waarop gewone geneeskunde steeds meer leunt op chemische middelen.

Homeopaten denken dat conventionele geneesmiddelen de symptomen onderdrukken in plaats van de ziekte genezen. Volgens Vithoukas wordt door dit onderdrukken de ziekte dieper de patiënt ingeduwde, wat zich tenslotte openbaart als een psychische aandoening en ziekte van het centrale en perifere zenuwstelsel. Ook vindt hij dat de overdreven nadruk van het medische machtsblok op steeds krachtiger middelen ons misschien steeds zieker maakt.

'Het afweersysteem van de Westerse bevolking is gesloopt door sterke chemische middelen en herhaald inenten', zei Vithoukas tegen het Zweedse parlement in zijn toespraak tijdens de uitreiking van de *Right Livelihood Award*. Hij legde een verband tussen het toenemend voorkomen van ziekten als astma, aids en kanker en 'misplaatste bemoeienis'. Vithoukas zei tegen het publiek: 'Als de conventionele geneeskunde werkelijk chronische ziekten kon genezen, hadden we tegenwoordig in het Westen een

gezonde bevolking – geestelijk, emotioneel en lichamelijk.'

Hoewel zulke ferme uitspraken met een korreltje zout moeten worden genomen, geven ze toch aanleiding tot boeiende vragen. Chronische ziekten zijn doodsoorzaak nummer één op aarde en leiden volgens de Wereldgezondheidsorganisatie wereldwijd tot ongeveer 17 miljoen voortijdige sterfgevallen. Slecht eten, roken en gebrek aan beweging zijn factoren die kunnen resulteren in een chronische ziekte, maar de conventionele geneeskunde slaagt er niet altijd in om mensen die ziek worden te genezen. De voorgeschreven medicijnen doen soms zelfs meer kwaad dan goed: uit een onderzoek in 1998 door wetenschappers aan de universiteit van Toronto bleek dat officiële medicijnen als doodsoorzaak in de Verenigde Staten op de vierde plaats staan.

En van de vele onderzoekers die er niet van overtuigd is dat homeopathie 'voorbij' is, is George Lewith, directeur van de afdeling Complementaire Geneeskunde aan de universiteit van Southampton in Engeland. 'Mensen bezoeken de homeopaat en hebben daar soms echt baat bij', zegt Lewith. 'We horen van onze patiënten dat er iets gaande is in de alternatieve geneeskunde. Dat moeten we proberen te begrijpen. Dit is een revolutie die door de patiënten in gang is gezet en waar veel doktoren flink de smoor over in hebben.'

Lewith heeft jarenlang de complementaire en alternatieve geneeskunst bestudeerd en heeft 25 jaar geleden voor het eerst homeopathie voorgeschreven aan een patiënt met reumatische artritis. Binnen twee weken waren de ontstekingen en artritis bij de vrouw verdwenen. 'Vanaf dat moment dacht ik: dit kan uitermate nuttig zijn', aldus Lewith. 'Ik weet dat je je niet door zoiets moet laten meeslepen, maar dit was mijn ervaring.'

Lewith vermoedt dat het consult tussen patiënt en homeopaat van grote invloed is. Hij onderzoekt deze kwestie thans via

'Het afweersysteem van de Westerse bevolking is gesloopt door sterke chemische middelen en herhaald inenten'

Het gebruik van homeopathie

Homeopatische medicijnen, die in de vorm van capsule, tablet of drankje worden gefabriceerd, zijn ruimschoots verkrijgbaar in Europa, en kunnen in de Verenigde Staten vooral worden gekocht in natuurwinkels en bij biologische apotheken. Er zijn in principe twee groepen medicijnen: ziekte-specifieke preparaten zoals Oscillo tegen de griep, en versterkende middelen die aansluiten bij de unieke symptomen van elk individu. Om de helende werking van de homeopathie ten volle te ervaren, is het altijd beter om een afspraak te maken met een klassiek geschoolde homeopaat.

Bij het eerste consult, dat doorgaans ongeveer een uur duurt, zal de homeopaat een gedetailleerd verslag opmaken waarin de lichamelijke symptomen van een patiënt staan, diens mentaal-emotionele toestand en algehele constitutie. In de homeopathie hangt alles met alles samen.

Na een verkennend consult zal de homeopaat een versterkend middel voorschrijven, met als doel de genezing te bevorderen door zo nauw mogelijk aan te sluiten bij het 'symptomen-plaatje' van de patiënt. Doorgaans geven de homeopaten hun medicijn een paar weken om aan te slaan, en maken dan een vervolgspraak met de

het bestuderen van reuma-patiënten, waarbij één groep een homeopatisch medicijn plus consult krijgt, en de andere alleen het medicijn. Deze groepen vergelijkt hij met twee andere: de ene krijgt een placebo plus consult, de tweede alleen de placebo. 'Ik heb me de afgelopen tien jaar voortdurend afgevraagd hoe we de homeopathie deugdelijk konden evalueren en het wordt me steeds duidelijker dat de werking van de homeopathie en het effect van het consult waarschijnlijk niet van elkaar te scheiden zijn', zegt hij. 'Volgens mij schuilt er iets bijzonder therapeutisch in dat proces, dat enorm verschilt van de bijna mechanische patiëntengesprekken die de conventionele arts voert.'

Velen houden zich net als Lewith bezig met onderzoek bij mensen, maar anderen kijken naar de uitwerking van homeopathie op dieren, wat nader licht kan werpen op het vraagstuk van de placebo's. Dieren kunnen niet fantaseren, die worden beter of niet. Liesbeth Ellinger, homeopatisch dierenarts in Apeldoorn, heeft afgelopen zomer een fascinerende studie afgerond naar het effect van homeopathie op pasgeboren kalfjes. Diarree is een alledaags probleem bij kalfjes, en boeren in Nederland gebruiken vaak homeopatische middelen om die tegen te gaan. Enkele resultaten van Ellingers onderzoek: op één van de boerderijen kreeg geen van de kalfjes die waren behandeld met een homeopatisch middel diarree en elk kalfje dat een placebo kreeg wél. Volgens haar was de grootste opgave bij dit onderzoek, uitgevoerd in samenwerking met het Louis Bolk Instituut, de boeren zover te krijgen dat ze placebo's gaven in plaats van homeopatische middelen, 'want ze weten dat homeopathie werkt'.

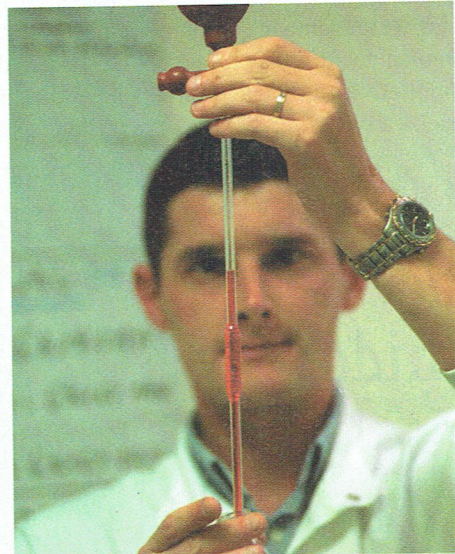
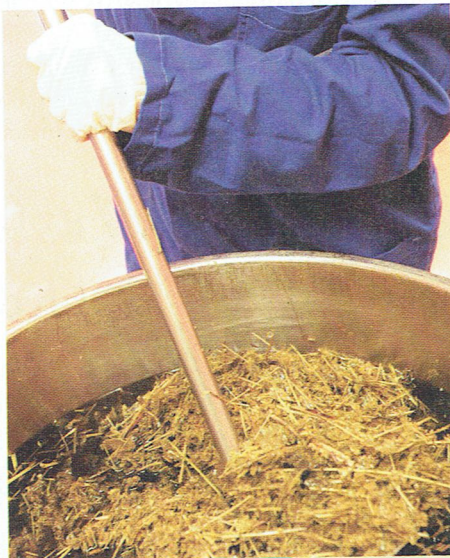
Ondanks de eeuwig beperkte budgetten voor onderzoek, zetten homeopaten overal ter wereld hun speurtocht voort en publiceren ze de uitkomsten in medi-

sche tijdschriften voor homeopathie en alternatieve geneeskunde. Volgens hun waarnemingen is homeopathie bij uitstek veelbelovend bij de behandeling van ziekten en aandoeningen zoals ADHD (aandachtstekortstoornis met hyperactiviteit), artritis, virusinfecties, chronische vermoeidheid of ME, eczeem, ontstekingen van het maag-darmkanaal, premenstruele klachten en post-traumatische stress-stoornis, om er maar een paar te noemen, meldt het Amerikaanse Instituut voor Homeopathie. Overal ter wereld vertellen homeopaten op congressen en bijeenkomsten het ene verhaal na het andere over gevallen van een buitengewone, onwaarschijnlijke genezing.

Eén van de overtuigden is dokter Andrew Weil, directeur van de opleiding Integrale Geneeskunde aan de universiteit van Arizona en schrijver van het onlangs verschenen *Healthy Ageing: A Lifelong Guide to Your Personal and Spiritual well-Being*. 'Ik heb gezien wat homeopathie voor mijn eigen leven betekende en ik heb er klinisch gesproken veel succes mee gehad', zegt hij. 'Ik wil dolgraag weten hoe het werkt. Volgens mij brengt een homeopatisch middel op één of andere manier informatie over op het lichaam. Op een dag zullen we het gaan beschouwen als een soort energie-therapie, die nu zo in opkomst is. Als die zich verder ontwikkelt, komen er misschien studies die het mechanisme waardoor homeopathie werkt, kunnen ontrafelen.'

Homeopathie onttrekt zich aan een logische verklaring door de conventionele wetenschap. Een belangrijk punt van kritiek, dat sceptici maar blijven herhalen, is hoe kan een medicijn dat wellicht niet één enkel molecuul van de oorspronkelijke stof

Foto: ANP

patiënt. Het einddoel is de totale verdwijning van de symptomen in elk opzicht.

Wayne Jonas van het Samuëli Instituut raadt aan onderstaande regels toe te passen, als men overweegt zich tot homeopathie of een andere vorm van alternatieve of complementaire geneeskunde te wenden:

- pas op voor schadelijke of peerdure therapieën
- laat toe wat onschadelijk is en betaalbaar
- beveel middelen aan waarvan is bewezen dat ze veilig en werkzaam zijn, door willekeurige tests met inzet van placebo's
- wend je tot geneeskundigen die je helpen om deze criteria voldoende in balans te brengen.

George Lewith van de afdeling Complementaire Geneeskunde in Southampton voegt eraan toe: 'Maak een lijst van gewenste resultaten, ga na of die zich binnen een redelijke termijn voordoen en neem dan de beslissing of je door wilt gaan', zegt hij. 'Blijf niet tot in het oneindige maar doorslikken.'

Dit zijn een paar websites met gebruiksvriendelijke informatie over homeopathie: **E-homeopathy.com** Deze gelikte site wordt beheerd door het Life Force Center in Bombay (India), en geeft je bergen toegankelijke informatie voor de leek. Tegen vergoeding bieden Rajesh en Rupal Shah, een getrouwd

stel homeopathische dokters, e-consulten aan (traditionele homeopaten fronsen nu de wenkbrauwen), en via de site kun je vanuit de hele wereld homeopathische medicijnen bestellen.

Abhomeopathy.com Deze site wordt beheerd door Influenza Ltd. in Engeland, en verschaft je een prima inleiding en een 'online medicijn gids', naast andere info. **Homeopathyhome.com** Een uitgebreide voorraadschuur vol meestal niet-commerciële sites over homeopathie, overal ter wereld. **VHAN.nl** zoekt een homeopathische arts, aangesloten bij de Artsenvereniging voor homeopathie, bij u in de buurt.

bevat, überhaupt enige werking hebben? Als er ooit een verklaring wordt gevonden, wordt die misschien aangetroffen aan de wormgatrijke grenzen van de kwantummechanica, dankzij het soort onderzoek dat prachtig materiaal kan opleveren voor deel 2 van de film *What the Bleep Do We Know?*

Wayne Jonas onderstreept dat de wetenschap ook nog geen verklaring kan bieden voor de werking van allerlei conventionele geneesmiddelen. In de afgelopen honderd jaar is bijvoorbeeld het effect van aspirine, om maar iets te noemen, wel op vier of vijf verschillende manieren uitgelegd. 'In de conventionele geneeskunde bieden we van alles aan waarvan we geen idee hebben hoe het werkt, of zelfs óf het werkt en toch wordt het toegestaan', zegt hij.

Zoveel aspecten van de geneeskunde zijn afhankelijk van de 'politiek dominante norm' die er nu heerst, net als veel andere invloeden in ons leven, vindt Iris Bell, arts en onderzoeksleider bij de opleiding Integrale Geneeskunde in Arizona in Amerika. Bell had ook kritiek op het artikel in *The Lancet* en vindt gereedschappen als de meta-analyse 'ongeschikt, gezien de aard van de ingreep die ze evalueren'. Conventionele middelen worden in grote lijnen geacht bij elke persoon hetzelfde effect te hebben; homeopathische middelen worden voor elk apart individu voorgeschreven. Met andere woorden: aan drie mensen met hetzelfde lichamelijke verschijnsel kunnen gemakkelijk drie verschillende medicijnen worden verstrekt, op basis van hun unieke lichamelijke, emotionele en geestelijke gesteldheid. Kortom, het is vrijwel onmogelijk om de homeopathie met de standaardmethode te beoordelen, en zelfs met andere technieken is het nog uiterst lastig.

Bell beveelt het gebruik van observatie-onderzoek aan, dat bij elke individuele patiënt de uitwerking van een ingreep op vele verschillende aspecten van zijn of haar leven nagaat. Het zou interessant zijn om te zien wat er gebeurt als men dezelfde normen

op de tests van conventionele geneesmiddelen zou toepassen. 'Als homeopathie de politiek dominante norm was, zouden onderzoekers volledig het recht hebben om elk medicijn te testen op veiligheid, kosten, en te zien of alle problemen van die bepaalde persoon ermee verdwijnen', aldus Bell.

Terwijl het debat over homeopathie voortduurt, loopt de wachtkamer van Valerie Ohanian vol, evenals de praktijk bij homeopaten overal ter wereld. 'Ik heb gezien hoe de harde kern van onze patiënten verschoof van mensen die ten einde raad waren en alles al hadden geprobeerd, naar mensen die een versterkend medicijn zoeken om hun gezondheid nog iets meer in harmonie te brengen', zegt ze.

Ohanian behandelt inmiddels de kleinkinderen van enkele van haar eerste cliënten en dat vindt ze bijzonder eervol. Ze vertelt over een cliënt die boos was gestopt met de behandeling toen hij een tiener was. Nu is hij volwassen en kwam hij onlangs terug met zijn jongste zoon. 'Hij zei tegen me: "Ik lag dwars omdat ik van mijn moeder moest langskomen. Maar toen ik niet langer bij je kwam, verdween in mij ook alle vrede, licht en energie"', aldus Ohanian.

Het wordt steeds duidelijker dat de geneeskunde zich in de toekomst moet richten op het stimuleren van ons eigen helend vermogen. Dat is tenslotte de beste verdedigingslinie die we bezitten. 'We weten dat we een zeer krachtig wapen hebben tegen ziekte en lijden: ons eigen ingebouwde vermogen om te genezen', zegt Jonas. 'Als we onszelf niet voortdurend repareerden en heel maakten, waren we er allang niet meer.'

De mensen die naar een betere gezondheid streven via alternatieve vormen van geneeskunst als homeopathie, willen zich gewoon wat beter voelen. Ze zitten niet te wachten op een ander model in de geneeskunde – ze dragen het zelf aan.

De wetenschap kan ook nog geen verklaring bieden voor de werking van allerlei conventionele geneesmiddelen